בס"ד

הפותח שער לדופקי בתשובה

עובדות מעובדות

מיטב התיאור

לימי אלול

תוכן עניינים

אלול 3
השופר, קול דודי דופק פתחי לי 3
התקיעה להתריע שלא יטעו שנית 4
ויתנו לך כתר מלוכה 5
אלול אצל גדולי ישראל בדורות שלפנים 8
אחת שאלתי - ההילך 8
הרכבת והכפרי 9
רק הסוס אינו פוחד 11
עונש על המתח המיותר 13
מוישל"ה ישן 14
בודד באי 19
להספיק להשליך את העוולות בזמן 21
תפילה שלמה ולפני גזר הדין 22
הסיפור של מי שלא נמלט בשנה שעברה 23
הליסטים שנזכרו לשוב בתשובה בעולם הבא 23
כת של ליסטים 24
חתירה מתחת כסא הכבוד 25
איון הדחיין 27
מחתרת בבית האסורים בזמנינו 33
ימים וזמנים שאין מושג לערכם 33
מראשית השנה ועד אחרית שנה 33
הזמיר – ניצול הזמן למטרתו 34
תמהני למי יש זמן בימים אלו לשער הדגים 35
סליחות 35
זונדל קם לסליחות 35

חוברות סיפורי החגים למחנכים 'מקימי מעפר' חוברת א. אלול, 08-9797486

ניתן לקבל בכתובת SHVARTZ9797486@GMAIL.COM

לע"נ ר' משה ב"ר יהודא אריה ז"ל נלב"ע י' אלול

ומרת שיינדל ב"ר אברהם יוסף ע"ה נלב"ע אדר"ח אלול

אלול

השופר, קול דודי דופק פתחי לי

"אִם יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ" (עמוס ג, ו)

כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ד') "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם"!!!.

בעבר האנשים גרו בערים קטנות ובעיירות, ומדי פעם עלולה היתה להגיע לעיר התקפה מצד אויבים או שודדים שבאו להתנפל על בני העיר לקחת את ממונם, ולקחתם לעבדים, אמצעי תקשורת כמו שיש בזמנינו להזעיק עזרה ממרחק לא היו.

ומה היו עושים? בכל עיר היה בקצה העיר מגדל שמירה גבוה ובראשו היה עומד צופה, ובמקרה שהיה רואה אויבים מתקרבים ממרחק, היה נוטל שופר ותוקע תקיעות רמות, כשהיה נשמע קולו של השופר, כל בני העיר היו מניחים מיד את כל עיסוקיהם ועבודותיהם, ואצו רצו ליטול כלי זיין, והתייצבו כולם כאחד להגן על העיר ובני העיר מפני האויבים. הנביא תיאר את תקיעה זו ואמר: האם יתכן שהצופה יתקע בשופר בעיר, שופר שהוא צפירת התראה לצאת להגן עליהם ועל נפשם, ועם לא יחרדו?

חכמינו זיכרונם לברכה תיקנו וקבעו להתריע בחודש אלול בשופר כל יום ויום בכדי להתריע על הסכנה והמלחמה ההולכת וקרבה מדי יום, בכדי להתעורר להגן על נפשנו ונפש בני ביתנו ובני העיר, וכן על ממונינו וכל קניינינו.

תקיעת שופר זו לא נעשית לפי התראתו של צופה סתם, אלא לפי התראתם של חכמי ישראל, זו לא תקיעת שופר כאילו, אלא תקיעת שופר שהיא התראה של ממש.

התקיעה להתריע שלא יטעו שנית

טעם נוסף לתקיעת השופר הוא שהיא תקיעה של יראת שמים ויראת חטא, זכר לתקיעת השופר במדבר שהתריעו בכל יום להזכיר 'משה עלה למרום' ועל ידי תקיעת השופר מדי יום לא יטעו שוב בחשבון הימים, כמו שטעו בפעם הראשונה שעלה שטעו בחישוב יום אחד וטעו בעגל.

ארבעים ימי רצון

משה רבינו היה ארבעים יום בשמים עד שהקב"ה נתרצה לגמרי לישראל ביום הכיפורים. ולכן נקבעו ימים אלו מראש חודש אלול עד יום הכיפורים לארבעים ימי סליחה וימי רצון, כשעולה על כולם יום הכיפורים עצמו בו נתרצה ה' לגמרי לישראל.

מעלית

חז"ל אומרים 'פתחו לי פתח כחודו של מחט...' "אם כנסת ישראל יפתחו בתשובה כפתחו של מחט, אני אפתח להם שערים גדולים" (זוה"ק פרשת נח). 'בא לטהר מסייעין אותו..' ימים אלו נקבעו מימות משה רבינו שסלל את הדרך לתשובה בימים אלו. כמו בנין גבוה של מאה קומות וזה מאוד קשה לעלות, אבל הכינו בו מדרגות נעות ואדם צריך רק להיכנס וללחוץ על כפתור, והוא מגיע למעלה במהירות ללא טרחה,

אבל מעט השתדלות עלינו לעשות ולטרוח לעמוד על המדרגות, ולתת להם להובילנו אל על, אולם יהודי שכל כך מתעצל עד שעומד בצד והמסוע והמדרגות עוברים ועולים ואינו מתקדם לעמוד עליהם, הוא יישאר אי שם רחוק, ולאחר מכן גם ברגל כבר לא יגיע.

כן מי שבימים אלו של פתיחת שערי התשובה לכלל ישראל, הוא נשאר אדוק ודבוק בהרגליו כמימים ימימה, אינו עושה את המעט שהוא לקבל את רוח הטהרה משמים, לעזוב את העבירות, ולהתחזק במצוות. הרי שימי התשובה חולפים על ידו כמו קרונות רכבת ובטלן זה בוחר להישאר בתחנה.

ויתנו לך כתר מלוכה

על דלת בית המדרש של ישיבת קעלם הידועה, שנקראה 'תלמוד תורה', היתה מודעה כל חודש אלול, כיון שמתכוננים להמליך את הקב"ה בראש השנה, ואין מלך בלא עם, עלינו להתכונן בעשיית שלום בין אדם לחברו.

מלך ביקש ממשרתיו ועבדיו לבנות לו ארמון פאר, ארמון ענק מלא אגפים, המשתרע על גודלה של עיר קטנה. לצורך הבניה שכר אלפי בעלי מלאכה, מובחרים ביותר כל אחד בתחומו, קבלנים, בנאים, מנופאים, חשמלאים אינסטלטורים, מסגרים, נגרים, מעצבים, וארכיטקטים, אנשי ארגון משאבי אנוש, ואנשי ניהול פרויקטים. הוא הגיש להם תוכנית של ארמונות פאר למגורים, לאירוח אולמות, גינות נוי, ברכות שחיה, וברכות דגים, מזרקות, אזורי צמחיה, ופינות אוורור ללמידה. אולמות וגינות לאירועים, בית אירוח רחב לאורחים, וכל הבלי העולם הזה.

הבעיה היתה שהם היו עם מתח מריבות ומדון ביניהם לבין עצמם, וכל אחד הסתיר את מעלותיו, ולא סיפר לשני מה הן כישוריו, ומה תחום התמחותו, ומה יכול לתרום.

יש גם עצות טובות שאנשים שאינם בתחום הספציפי חושבים ויכולים להציע ולייעל את הפרויקט כולו.

הרבה משאבים וכוחות השקיעו לריק בהסתרה זה מזה.

מלבד זאת הם גם לא תיאמו את העבודה, והעבודה היתה נראית כמו במגדל של דור הפלגה...

כשהארמון הושלם, פתאום התגלה ההרס האדיר שנוצר, אין קשר בין החלקים, ואין שילוב בין התשתיות: אין מים במטבח, ואין ניקוז לבריכה, אין קווי חשמל כראוי תחת לשבילי הנוי.

במקום ארמון יפה התוצאה היתה חורבן אחד גדול שלא ניתן לעשות בו כלום.

בשביל בנין שלם ויעיל על כל יהודי לגלות את מעלותיו לשני, לתרום לשני ולקבל ממנו, רק כך כשכל הסוגים והגוונים משולבים יחד עם ישראל מגיע בראש השנה ל'ויתנו לך כתר מלוכה' בשלמות. (הרב יהודה צבי ורטהיימר)

מה נואלו האנשים

כתב בספר שערי תשובה לרבינו יונה (שער ב יד'): "בעשרת ימי תשובה, הירא את דבר השם, לבו יחיל בקרבו, בדעתו שכל מעשיו בספר נכתבים, ובעת ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה על כל נעלם אם טוב ואם רע, כי האדם נדון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים.

ובעת אשר ידע האדם כי יביאו את דינו לפני מלך בשר ודם, הלא יחרד חרדה גדולה וישית עצות בנפשו, ובכל דרכי חריצות יחיש מפלט לו, ולא תעלה על רוחו לפנות על ימין או על שמאל ולהתעסק ביתר חפציו, ולא ישגיח לפתח ולשדד אדמתו, ולא יפנה דרך כרמים, ולא יתרפה ביום צרה מהכין לב להינצל כצבי מיד.

לכן מה נואלו היוצאים לפעלם ועבודתם עדי ערב, בימים הנוראים ימי הדין והמשפט, ואינם יודעים מה יהיה משפטם! הלא להגותם יהגה לבם ביום שידובר בם, שנאמר (שיר השירים ח, ח): "מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה".

וראוי לכל ירא אלוקים למעט בעסקיו ולהיות רעיוניו נחתים, ולקבוע ביום ובלילה עתים, להתבודד בחדריו, ולחפש דרכיו ולחקור, לקדם אשמורות, ולהתעסק בדרכי התשובה וכשרון המעשה, ולשפוך שיח, ולשאת תפלה ורנה, ולהפיל תחנה.

והעת עת רצון והתפלה נשמעת בה, כענין שנאמר (ישעיה מט, ח): "בעת רצון עניתיך וביום ישועה עזרתיך", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות מט ב, ישעיה נה, ו): "דרשו ה' בהמצאו" - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים.

ומצות עשה מן התורה להעיר אדם את רוחו לחזור בתשובה ביום הכפורים, שנאמר (ויקרא טז, ל): "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", על כן הזהירנו הכתוב שנטהר לפני ה' בתשובתנו והוא יכפר עלינו ביום הזה לטהר אותנו".

השערי תשובה בז למי שמבטל את הימים האלו של אלול ועשרת ימי תשובה על עסקי שעה ופעולות קטנות. גם במלחמות עולם (בין גוים לגוים), היו כאלו

שנמלטו מן הסכנה, והיו כאלו שעסקו בחיי שעה והתנהלו בחיי שגרה עד שהתאחר המועד.

כמו מי שהגיע לעסקת נדל"ן גדולה לייסד עיר, לעזור לציבור ולפתור לעצמו הרבה בעיות בחיים, והוא, מבזבז את זמנו בעיסוק של איסוף בקבוקים ריקים, להרוויח פרוטות של פקדון שנותנים לעידוד מיחזור.

אמר המשגיח מפוניבז' רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: יהודי שר בשמחת תורה עם ספר תורה ביד שזה חמור מאוד, "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", וכי כמה פעמים ביטל תורה בשביל להרוויח פרוטות, כמה צריך לראות להעריך את התורה, תפילה, והזמן היקר לעסוק בהם.

ויודע דעת עליון

בלעם נביא אומות העולם נאמר עליו "כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר" (במדבר כב, ו) ומה היה כוחו? הגמרא אומרת שהוא היה מומחה שידע לכוון את השעה הראויה שקללתו תתקבל, ובזה התפרסם לבעל מופת והריצו לו כספים רבים מכל המדינות. הימים הקדושים האלו, אלו הימים הרצויים בשנה לתפילה...

מה נואלו ומה נשתטו

ספר אורחות צדיקים שער התשובה: "כאשר יגיעו עשרת ימי תשובה, אז כל אדם יעורר לבו ויזדעזע נגד יום הדין, כי יחשוב כי כל מעשיו בספר נכתבים, ובעת ההיא האלוקים יביא במשפט את כל מעשה וכל נעלם, אם טוב ואם רע. כי האדם נידון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים (ראש השנה טז א).

הלא בשעה שמביאים האדם למשפט לפני מלך בשר ודם, הלא יחרד חרדה גדולה, וישית עצות בנפשו, ולא יעלה על לבו לעשות שום דבר אחר זולתי למצוא זכות איך יינצל מן המשפט.

לכן מה נואלו ומה נשתטו אל שאינם יודעים איך יהיה משפטם, ועוסקים בדברים בטלים זולתי התשובה למצוא חן לפני הדיין הגדול!

לכן ראוי לכל ירא שמים למעט בעסקיו ולהיות רעיוניו נחתים, ולקבוע ביום ובלילה עתים, ולהתבודד בחדריו ולחפש דרכיו ולחקור, ולקדם אשמורות, ולהתעסק בדרכי התשובה".

אלול אצל גדולי ישראל בדורות שלפנים

בעיירה סובלק היו החנויות נסגרות בהדרגה מר"ח אלול, עד שבועיים לפני ר"ה, היו כבר כל החנויות סגורות.

על רבי איצ'לה פטרבורגר כתבו שכל גופו היה נרעד ונרעש מימי הדין אשר אי אפשר להעלות על הנייר.

הבני יששכר לא היה מסוגל לכתוב וגם כשניסה לא הצליח.

היה ידוע שאי אפשר היה לדבר עם הבית הלוי מתחילת חודש אלול.

נכדו הרב מבריסק אמר על עצמו שכשהוא נזכר שבעוד שבועיים ראש השנה אין לו הנאה משום דבר.

מרן החתם סופר היו פניו מוריקות מתחילת אלול עד אחרי הימים הקדושים.

הגרצ"פ פרנק זצ"ל סיפר שכשהיה קטן הלך לשמוע שמועס' מהגאון רבי ישראל סלנטר באלול וישב על המדרגות של ההיכל והביט בפני הגרי"ס ונחרד עד שנפל למטה!

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה חש כאבים בבטנו מפחד ימי האלול. (קדוש אלול, רעדה יאחזון)

אם רואים אנו מי שאינו חרד, זה מפני שהוא איש בער לא יבין, אבל עלינו ללמוד ממי שכן יודע את היראה והחרדה מימים אלו.

אחת שאלתי - ההילך

מעשה בעני נכה רוח, חולה, גלמוד, מחוסר בית, ונגרר מבקתה לבקתה עם צרור חבילותיו ההולכת ומתמעטת.

אין לו מזון וגם לא שיניים בריאות ללעוס ארוחה. מדיף ריח מבחיל ושנוא לכל.

רדוף מבתי משפט, ומלא באויבים, מושא לתביעות משפטיות בסכומים אדירים, ואף להישפט כאחרון הפושעים, בכל תחום חשוד בעיירה.

לבוש בקרעים ונעול בטלאים, נעדר השכלה, מלא בבעיות רפואיות דחופות שיש בהן משום פיקוח נפש, מלא בחבורות מכף רגל ועד ראש,

כתוצאה ממצבו סובל מהתפרצויות שעשויות להושיבו במוסד סגור במחלקה בטיחותית.

יום אחד התמזל מזלו וכשהמלך נסעו למסע ציד ביער, פגע בו שוכב רפה רוח ומוזנח, חמל עליו כבן ממלכתו, והציע לו שיבקש ממנו משהו וימלא את בקשתו.

חשב ההלך מה כדאי לבקש, ומה בצע כי אבקש הלא כל מה שאבקש יחסרו לי מאה דברים חיוניים אחרים, שמא עדיף לי להיעזב במצבי המדוכדך, ולא לבקש כלום?

עד שעלתה בדעתו הצעה שלא ניתנת לביטוי, להתקבל לאימוץ בחצר המלך: ואז ביקש אנא קרבני אליך, שאני לגור בחצר ארמונך, להיות מבאי חצרך. ואז אתפטר בבת אחת מכל הצרות כי בחצר המלך יש רופאים, יש בגדים מגורים ומזון, מורים להשכלה, הוא גם ידאג לו להקים משפחה, ויהיה מגן לו מכל דבר רע.

ואכן המלך בדק כמה כנים דבריו להיות נאמן לו באמת ומבאי חצרו, ולקחו אליו.

כן עם ישראל מגיעים דלים ורשים לימי הדין ומקדימים לבקש אחר כל תפילה בקשה אחת קירבת ה' ולא דבר אחר, בקשה הכוללת הכל ברוחניות ובגשמיות.

הרכבת והכפרי

מעשה בנער כפרי שמעולם לא התרחק מאזור הכפר, הוא לא הכיר ולא שמע על העולם הגדול שבחוץ. לא היה מי שיספר לו, וגם אם היו מספרים לו הוא לא היה מבין.

יום אחד החליט לטייל להנאתו, ארז צרור מאכלים פשוט ושתיה, ויצא אל עבר הנהר, משם חלף בדרכי עפר, על פני שדות בור וגבעות, נח בצל העצים והתרחק

מהכפר להנאתו, כשהוא משביע את עיניו מהנופים החדשים שרואה לראשונה בחייו. בשעות אחר הצהריים המאוחרות הגיע לפסי רכבת. הוא לא ידע מה זו רכבת ולא מה הן פסי הרכבת, המושגים שלו בעולם נגמרו באכילה שתיה, סוס ועגלה...

לעיניו העגולות והנבוכות נגלתה מיטה ארוכה ולבנה שכמותה לא ראה בחייו, מרוצפת באבנים מסודרות, ובצדדיה מוטות ברזל עבים וחלקים, מיטה כזו יפה לא ראה בחייו...

העייפות הכריעה אותו והוא נשכב לו להנאתו לישון שנת ישרים בשלווה על המיטה הארוכה כמו שכתוב "מתוקה שנת העובד". בינתיים הרכבת התקדמה באופק, באותם ימים הרכבות נסעו פחות מהר מהיום, הקטר השמיע צפירה קלה, והכפרי נעור משנתו התיישב על ה'מיטה', הביט בהנאה על המיטה הארוכה והיפה שמצא לו לנוח מעמל הדרך.

הקטר שזיהה נקודה חשודה ביותר על הפסים, החל לצפור בקול רם, לאותת לו לפנות את המסילה, שאם לא, קץ חייו קרב והולך, הולך ומתקרב...

הכפרי דנן כביכול הבין את האיתות, נהנה מהצפירות הרמות, והחל לרקוד לקול הצפירות שהלכו והתחזקו, הלכו והתקרבו, ודמו יותר לתופים רועמים מאשר למנגינה. הקטר לא ידע את נפשו, הרכבת עם משקלה האדיר דוחפת בעוצמה אדירה קדימה, עם כל רצונו הטוב אין באפשרותו לבלום בתוך טווח נסיעה כה קצר.

הקטר חמל על הבחור שעל הפסים והחל צופר חזק יותר, הכפרי התלהב, והחל לרקוד חזק יותר, הקטר כבר ראהו, והחל לסמן בידיו שיזוז מיד, הכפרי שלא חשב שעליו לשנות כיוון חשיבה הבין מהתנועות החזקות, שעליו להגביר את קצב הריקוד המהנה, הרגע האחרון כבר מגיע, והכפרי מפזז ומדלג מרגל לרגל. מחקה את תנועותיו של הקטר האדום מכעס, והכפרי דנן מולו כולו אדום מרוב ריקוד.

ואז כשהרכבת כבר ממש במקום, רץ במהירות לעברו רועה זקן, שהבין מהצפירות הלא מסודרות שיש בעיה שם למעלה, שכנראה אחד מ'חכמי' האזור מתחכם מול צפירות הקטר, ועם ראש המקל סבא שלו, תפס את הכפרי הכסיל בצווארו והשליכו הרחק מהמסילה. שבריר של רגע לאחר מכן הגיע ההדף האדיר של קטר הרכבת, ולאחריו עשרות קרונות כבדות משקל...

והנמשל, צפירות הרכבת הן הן קולות השופר, זה לא קולות זו התראה, ועלינו לשמוע אל הזקנים המנוסים והמבינים שיודעים את משמעותם, ולברוח מפני הסכנה עליה מתריע השופר "שפרו מעשיכם וברית לא תופר".

רק הסוס אינו פוחד

אדם שלא מצא כל עבודה, ולחם אין לפי הטף, נאלץ לעבוד בעבודה מסוכנת של 'מבריח מכס' פעם בתקופה הוא היה יוצא לדרך חתחתים מסוכנת של הברחת הגבול עם סחורות האסורות להעברה בגבולות.

כל היציאה לדרך חתחתים זו כרוכה היתה במתח בל יתואר, כבר מעת יציאתו של הסוחר מביתו החל לרעוד מפחד, ממה שמצפה לו אם יתפס בגבול.

לעומתו העגלון שידע על הסחורה המובחרת, לא חשש כל כך, יכול הוא לגונן על עצמו ולומר שאינו יודע מה מכילים הארגזים והשקים של נוסעיו. אך כשהגיע היום בו עוברים את הגבול, גם הוא ירא לנפשו, מי יודע, אם ימצאו בעגלתו את הסחורה המפלילה, אם לא יעלילו עליו שהוא שיתף פעולה נגד הממשל, ואולי לפתע יחליטו שהוא ורק הוא המבריח.

אמנם כל יתר נוסעי העגלה רגועים, הם יכולים ליהנות מן הנוף המוריק, ולפזם מנגינות עליזות, לקול שקשוק גלגלי העגלה. אך משנראה הגבול באופק, ובתווך נראים השוערים בודקים היטב כל עגלה ועגלה, החרדה לפתה אף אותם, מי יודע אולי יעלילו על כולם יחד שהם שותפים למעשה ההברחה, ואינם אלא מחופשים לסוחרים זרים.

מאה צעדים לפני הגבול, הסוחר המבריח אינו מסוגל להתרכז בכלום, מלבד פחד שומרי הגבול, תחת למעטהו הטבעי, ליבו מפרפר מפחד. העגלון מתפקד כמאובן, וגם יתר הנוסעים נושאים במתח כבד מאוד.

היחיד שעבר את כל השלבים ולא אחזו כל פחד הוא הסוס, הסוס לא הבין כלל את משמעות הפרת צו המלוכה, ואת המתח שבבדיקת שומרי הגבולות.

מי אינו פוחד? הסוס אינו פוחד.

אי הפחד אינו מעיד על חכמה אלא מעיד על חוסר הבנה.

אמרו בעלי המוסר שהפחד מיום הדין הוא דווקא לפי רוב החכמה, ככל כמה שהאדם חכם יותר הוא נפחד מהדין יותר. החכם נרעד כבר בראש חודש אלול כשנראה ראש השנה מרחוק, החכם פחות ממתין שבועיים נוספים, וכך לפי רמת החכמה שלבי ההתעוררות, ימי הסליחות, ערב ראש השנה, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, ערב יום הכיפורים, ויום הכיפורים עצמו, ותפילות מוסף, מנחה, ונעילה...

וכמה שהאדם פחות בעל דעה, הוא פחות ירא לנפשו ונפש בני ביתו, ומי שהשכלתו היא כסוס וכפרד לא יבין, הוא אינו פוחד כלל.

דוד המלך שאמר על הסכנות בעולם: "גַּם אֶת הָאֲרִי גַּם הַדֹּב הִכָּה עַבְדֶּךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם כִּי חֵרֵף מַעַרְכֹת אֱלֹקִים חַיִּים" (שמואל א' יז, לו) הוא העיד על פחדו מפני ה' ואמר: "סָמַר מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי" (תהלים קיט, קכ) כי במשפטי שמים כמה שיותר מבינים יותר מבינים שאכן כן, יש ויש ממה לפחוד ולרעוד, עד כדי שבשרו נעשה מסומר מפחד.

ראש של אדם

העירה מיר היתה עיירה פשוטה מאוד מבחינה חומרית, בהמות הסתובבו בשבילים באין מפריע, הבתים היו בנויים על הקרקע, וכך גם ישיבת מיר המפורסמת. המשגיח ר' ירוחם ליבוביץ זצ"ל היה מוסר שיחות לבחורים השיחות היו בנויות מחלקים חלקים, זה על גבי זה, וישבו לפניו תלמידים שכל אחד מהם היה גדול בתורה, והתעלו מדבריו, וכל חייהם חיו לאורו וחזרו על דבריו.

פעם באמצע שיחה בחודש אלול הכניס סוס את ראשו לבית המדרש מהחלון הפתוח. המשגיח שהסביר על ימי המשפט ההולכים וקרבים, ניצל את ההזדמנות להמחיש עד כמה הדברים פשוטים, חיים וברורים כשמש בצהרי היום, ואמר: הסוס לא יודע מה זה אלול. כלומר רק סוס אינו מבין, אבל מי ששכל אדם לו, בין יבין. (הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל) והוא כנ"ל רק הסוס אינו פוחד.

עונש על המתח המיותר

מעשה בשתי מדינות שכנות שהיחסים ביניהם עלו על שרטון, מלכי המדינות יצאו למלחמת חורמה עקובה מדם, כל אחת מן המדינות נאבקה על חרותה, ובכדי להבטיח את חרותה היא מנסה להשתלט על המדינה הסמוכה, לתפוס את השלטון בשתי המדינות גם יחד.

אחר תקופת מלחמה ארוכה שגבתה אבדות רבות משני הצדדים, וסוף המלחמה לא נראה באופק. הגיעו יועצי המדינות להבנה שיותר לא ניתן להמשיך במלחמה, והציעו למלכים: נקבע מקום וזמן, וכל מלך יבחר את הגיבור המוצלח ביותר של המלכות. או אז ניתן לגיבורים משני המדינות להתגושש ביניהם, והגיבור שינצח מלכו יקבל את כתר הניצחון וישלוט בשתי המדינות.

בכדי לברר באמת מיהו הגיבור יותר, ולא שיהיה ניצחון מקרי, הכינו מגרש גדול ורחב ידיים, ובקצה בסוף המגרש הכינו בור. ביום ההתגוששות עמד הכרוז ותיאר את האתגר הגדול בהתנצחות, על המנצח מוטלת משימה להשתלט בכוח על מתחרהו לנושאו למקום הבור המרוחק, תוך כדי התגוששות כל הדרך עד שיכניסו לעין כל אל הבור, גיבור כזה אכן מראה את עליונותו על עמיתו.

בימים שנותרו כל מלך הכין את גיבור הממלכה, באימונים רבים, וניסה לתת לו כל דבר שיחזקו. עד שהגיע היום המיועד. המגרש תוחם כראוי. ביציע אחד ישב מלך א' על גבי במה גבוהה וסביבו כל שרי הממלכה והצבא וכן ביציע הנגדי של המלך העויין.

תקיעת חצוצרה בישרה על תחילתו של הקרב, ההתגוששות בתחילה נראה שווה, והנה לפתע לעיניו המשתאות של מלך א' הגיבור הנגדי הכריע את הגיבור המפוטם שלו אשר ללא ספק הוא עולה עליו בגבורתו בכל קנה מידה, והנה הוא נראה ברור נושאו על כתפו, והגיבור שלו שוכב עליו כנוע ללא כל תנועת התנגדות, והוא נושאו היישר לבור.

עד שכשהגיע למאתיים מטרים האחרונים, השתחרר מעל גבו בגבורה עצומה, התגבר עליו כמו שידע רק הוא להתגבר, קימט אותו כמו כדור משחק, והשליכו היישר לבור.

הצהלה והחגיגה הרקיעו שחקים, הגיבור המנצח נישא בעגלת המלכות לצד המלך עד לארמון, שם הוכנסו שרי הממלכה המנצחת לאולם סגור יחד עם הגיבור שהביא את הניצחון הגדול

אך שם בחדר, במקום לקבל פרס גזר המלך להשליכו היישר לכלא. כשהוא נוזף בו בכעס: "גיבור כמותך כיצד בתחילת המאבק גבר עליך הגיבור השני שאינו אלא כנוצה לעומתך?"

השיב הגיבור הכסיל: "לשם מה עלי לשאת אותו, החלטתי לנוח להנאתי ולתת לו לשאת אותי עד למקום..."

נזף בו המלך ואמר לו: "אילו היית מתייחס באחריות הראויה לעתיד ממלכתי, ולגודל שעת ההכרעה, היית מוצא לך זמן אחר לנוח, וכי ידעת לאיזו חרדה הכנסת אותי ואת כל שרי הממלכה במנוחתך המתחכמת, וכי לא שמעת את קולות התרועה והצהלה מהמחנה היריב, מצאת לך זמן להקל ראש?

כעת תקבל לנוח מספר שנים בכלא עד שתבין שיש זמנים שעם כל החשבונות אינם הזמן לנוח!" "קודם תשלם על המתח שהכנסת את מלכך וכל נציגי הממלכה, רק לאחר שתרצה את עונשך, תוכל לקבל את שכרך על הצלחתך".

'גדולה תשובה שמכרעת את כל העולם לכף זכות' מדובר בדבר הרה גורל לכל העולמות, והמתח גדול מאוד, עד שהוא בלתי ניתן לתיאור. בדבר כל כך חיוני ונחוץ חובה גמורה להזדרז בלא עצלות כלל.

מוישל'ה ישן

בעיירות בעבר היו אנשים עניים התגוררו לרוב בבתי עץ, הקור והשלגים בחורפים העזים היו מקפיאי עצמות, ובכל בית היה תנור אבן, לחימום הבית לבישול ואפיה, ואם אירע והאש גלשה מהתנור אל בית העץ, הבית היה מתחיל לעלות

בלהבות, כל אנשי העיירה היו נחפזים לשאוב חביות של מים מהנהר לכבות את הדלקה.

במקרים רבים לא היו מספיקים להשתלט על האש, והאש היתה עוברת מבית אחד למשנהו ושורפת שורת בתים שלימה, לאנשים לא נותר אלא לחטוף את חפצי הערך, ולהשאיר את כל ביתם להיחרך באש עד תומו.

הסיפור דנן עוסק בעיירה בה פרצה אש באישון ליל, בעת שכל אנשי העיירה נמו את שנתם בשלווה. והאש שהחלה בעצמה עברה מבית לבית שדרת בתי עץ יוקרתית שלמה.

הבית האחרון בשורה היה בית גבוה דופלקס המתנשא לגובה, בני הבית נמלטו בעוד מועד. ובתוך המהומה הרבה בחוץ לא שמו לב שמוישל'ה הבחור הצעיר החסון היה שקוע בשנתו, לא שם לב שהעירו את כולם וגם קראו בשמו ונותר לישון בבית הבוער....

הוריו חיפשוהו במהירות בכל אזור הבית והגיעו למסקנה: מושל'ה ישן, מושל'ה ישן לו בשלווה, בקומה הגבוהה. האב האוהב רצה להיכנס אל הבית הבוער להעירו, אבל אזור הדלת כבר בער כמו כבשן אש במגוונים צבעים לפי רהיטי הבית שנאכלו בזה אחר זה.

הוא רצה להיכנס מחור שנפער בקיר, אבל רעיו בני העיירה אחזו בו בחזקה, זו היתה פעולה מסוכנת מדי שאסור לעשותה.

(בסיפור קבוצתי / כיתתי ניתן לעודד דקלום של הקריאות אחר המספר)

ומושל'ה ישן

הזמן בוער והבית בוער כמה אנשים רצו במהירות להביא סולם לטפס לחלון, אבל האש מהירה מהם.

ומושל'ה ישן

האנשים התייצבו מהר לסולם אנושי תוך מסירות נפש אחד על גבי כתפי השני, להציל את מושל'ה היקר הספיקו לראות מבעד לחולן את מושל'ה החמוד ישן לו בשלווה אבל העשן התחזק והאנשים נמלטו על נפשם.

כולם כולם דואגים וממרים בבכי על האסון הקרב ובא בצעדי ענק

ומושל'ה ישן

ואז בצורה ספונטנית החלו לזעוק:

"מושל'ה קום"

"מושל'ה תתעורר!!"

"מושל'ה אש!!!"

"מושל'ה מסוכן!"

ומושל'ה ישן...

האנשים המשיכו בזעקה בקול יותר חזק קול שהדהד בכל רחבי העיירה:

"מושל'ה הצילו"

"אש",

"מושל'ה תתעורר",

"מושל'ה אש שורפת"

"מושל'ה קום כבר, תישן מחר"

ומושל'ה ישן...

ואז האבא והאמא צועקים בקול הכי חזק שיש:

"מושל'ה קום"

ואז מושל'ה התעורר, ושואל בצעקה: "אבא אמא למה אתם מעירים אותי, למה אתם מפריעים לי לישון, אני באמצע חלום כל כך יפה, עוד קצת לישון"

ואבא ואמא צועקים: "קום מיד! מושל'ה פיקוח נפש!"

ומושל'ה עם עינים עצומות צועק: "למה אתם מפחידים אותי סתם, עוד מעט אני אקום, אין לי כוח תרחמו עלי".

ואבא ואמא צועקים: "מושל'ה קום"

זקנה שעמדה באזור התעלפה מרוב בהלה.

ואמא צועקת לו בכל כוחה: "מושל'ה החדר שלך נשרף, תפתח את העיניים ותקפוץ מהר".

ומושל'ה ישן ואומר: "תפסיקו להפחיד אז אני אחליט מתי אני אקום".

ולפתע נראים כבר להבות אש יוקדת למעלה בתקרת החדר, כל הנוכחים מחוץ לבית הבוער צועקים על מושל'ה: "מושל'ה קום כבר". אבל מושל'ה עם עיניים סגורות, צועק: "הניחו לי, עזבוני, אל תתערבו לי בחיים, מה אכפת לכם שאני ישן, אני לא ילד קטן, אני יודע לקום לבד".

והצעקות רק מתגברות: "מוישל'ה חבל, מוישל'ה תרחם עלינו ועליך, מוישל'ה זה רציני, מושל'ה די!"

(מושל'ה בן דורנו רואה בעיני רוחו את עצמו יושב מול מטפל רגשי או פסיכולוג, והלה מקשיב לתחושותיו באותו בוקר: "מה חשת כשכולם צעקו לך?" ומושל'ה משיב: "הרגשתי שחודרים לפרטיותי, הרגשתי השפלה, פגוע, חסר אונים, נבגד, ריסקו לי את האגו, זו היתה התערבות חיצונית שהכתיבה לי את חיי, פגעה בי אישית".)

האנשים במתח אינם יודעים מה יקרה קודם, האם האש תגיע אל... או שהאש בקומה שלמטה תגרום לקריסת הקומה העליונה אל תוכה כולל החדר והחלון, ואז כבר לא תהיה אפשרות לזנק...

האש כבר אוחזת בווילון, ואחרי כמה שניות אוחזת במשקוף העליון, מושל'ה מתחיל לטעום טעם חום של 'מעין דמעין' לאש הגיהינום...

ברגע האחרון הזדקף הביט מהחלון החלון, ובשבריר שניה האחרון קפץ למטה אל משטח מוגן שהכינו לו לרכך את הקפיצה, ומשם אל זרועותיהם האוהבות של בני העיירה.

אחר חצי דקה נוספת החלון כבר בער כולו, האנשים נמלטו למרחק, ואחר שלוש דקות נוספות קרסה הקומה העליונה בקול רעש אדיר אל תוככי הלהבות.

עד הבוקר כמעט לא נותר מאומה מהבית.

מושל'ה ניצל!

מושל'ה התעורר!

מושל'ה קם בשניה האחרונה!

מושל'ה זכה לנס ברגע האחרון!

מושל'ה אמר לכולם תודה!

מושל'ה ערך מסיבת הודיה!

(מתאים גם להדגמה על קימה בזמן שחלילה לא לאחר את זמן התפילה, או לחילופין שלא לאחר את זמן קריאת שמע מן התורה: 'מושל'ה קריאת שמע', בסוף מושל'ה התעורר ברגע האחרון, ובנס הספיק לקרוא קריאת שמע בזמנה. 'מושל'ה התעורר!' מושל'ה ניצל מלהפסיד את המצוה!)

והנמשל קול השופר כדברי הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ג ד' **רמז בתקיעת שופר: "עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם..."** (המקור סופר ע"י המשגיח הגרח"י מישקובסקי שליט"א, למבוגרים בלבד, היתה עובדה בעיירות כמתואר עם שלבי תיאור וסיומת אחרים, אך הנמשל חי וקיים הבה נעורר את עצמנו מקול השופר במועד...)

(נכתב בי' אלול יום היא"צ של סבי רבי משה בן רבי יהודא אריה שווארץ זצ"ל זכה להימלט על נפשו מגליציה לפני מלחמת העולם, מתוכנית חיסול שהוכנה עבורו על ידי המשטרה המקומית, ונותר כאוד מוצל מאש מכל משפחתו.)

בודד באי

דרשו ד' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב

ספינה שטה ימים וחודשים בלב ים, נוסעי ספינה יודעים לכוון בברכת "רוקע הארץ על המים", הם יודעים להעריך את התענוג לעמוד, לשבת, או לנוח על אדמה יציבה ומוצקה. ולפתע נראתה מרחוק באופק נקודה שחורה, נקודה שהלכה והתבהרה ככל שהתקרבו אליה, נקודה שאינה מסתובבת ומתנדנדת, אט אט ככל שהתקרבו התבהר המראה, הם הגיעו אל אי, אי פורח ומלבב באמצע הים, חלום וורוד של יורדי ימים.

רב החובל שמח בשמחתם של המפליגים להפוגה זו, אסף את כל הנוסעים על סיפון האונייה, והודיע: "רשאים הנכם לרדת לאי ולטייל בו כאוות נפשכם, אבל שימו לב בהישמע צפירה מן האונייה עליכם להתחיל להתארגן לשוב, ובהישמע צפירה השניה על כל אחד ואחד בכל מקום בו נמצא לצעוד לכיוון הספינה ולעלות. ובהישמע הצפירה השלישית אות היא כי אנו מפליגים, ונותר זמן רק להיכנס אל האונייה.

ואכן כך היה, כולם ירדו והתפזרו באי הרחב לכל עבר. אחד מנוסעי הספינה טייל להנאתו באי, נהנה מן המרחבים המוריקים, טעם מהפירות, שתה מן המים, וכשהתעייף נשכב לתת מנוחה לעצמותיו הכואבות שלא זכו למנוחה זה עידן ועידנים.

לפתע באמצע החלום נשמע קול צפירה במרחבי האי, צפירה שהשתלבה בחלומו היטב. לאחריה נשמעה צפירה נוספת שהחלה להעירו משנתו המתוקה, אולם הכרתו עדיין לא שבה אליו, הוא נהנה לנוח ולא נזכר היכן הוא נמצא. בצפירה השלישית חזר לעצמו לגמרי, ואז הוא נזכר: 'אוי ואבוי מה עם הספינה....' הוא קם בבהילות ואץ רץ בכל כוחותיו, אך הוא הסתבך בדרכו וחג במעגלים, נתקל בסלעים ועצים סבוכים, עד שהגיע למקום בו עגנה הספינה לא נותר לו אלא לראות נקודה מתרחקת באופק.... הוא נותר בגפו באי הבודד.

הוא נפל מותש ומאוכזב מעצמו, ניסה להבעיר אש לעורר את תשומת ליבם של נוסעי הספינה המתרחקת, אך ללא הועיל. אחר ליל בלהות וחרדה שעבר עליו ללא עצימת עין הגיע בוקר חדש לעולם.

הוא החל להסתובב באי לתור אחר מזון כל שהוא להכניס לפיו, הוא מצא מיני פירות בר שלא היה בהם בכדי להשביעו כראוי, מיום ליום גופו הלך ונחלש.

ובינתיים מצא אלו כלי עבודה חלודים, כרת עצים ובנה לעצמו צריף למגורים שהזכיר יותר קן יונים מאשר בית, הוא ביסס את יצירתו שתוכל להגן עליו מחיות רעות המשוטטות בלילה. ותהווה מחסה מרוחות החורף המתקרב מיום ליום.

ואכן בבוקר אחד החורף הופיע באי בפתע פתאום ברוחות סערה ברקים ורעמים שגם בדמיונו לא ראה כמותם.

במהלך החורף בגדיו לא הספיקו בכדי לחממו, הוא הצטנן וחלה בשפעת חזקה, חום גופו טיפס ועלה והוא שכב בודד בצריף סובל בדומיה, היה בטוח שסופו קרב, וביתו - קינו גם יהפך לקברו - אבל בורא העולם חמל עליו ואט אט הוא הבריא.

היה עליו גם להתמודד עם צמח רעיל שאכל - וגם בזה לבסוף שרד והתחזק.

עבר על האי גם גאות של מים שחשב שהאי הולך להימחק - וגם מזה ניצל.

באחד הימים אף הגיעה ספינת שודדים למקום, מבעוד מועד הכין לעצמו מקום מסתור עם מזון במרומי אחד העצים, השודדים הבינו שיש דייר באי וחיפשו אחריו, עד שהתייאשו ממנו והחליטו שהוא לא שרד, אחר מספר ימים עזבו את המקום.

בקיץ סבל מחום, ובשלב מסוים נדבק ממחלה כל שהיא הוא היה משוכנע שיותר לא ישרוד, אבל בורא העולם רצה אחרת.

חלפה עליו שנה תמימה, שנה של ניסים שבקושי שרד בה, וכבר התקרב ובא החורף הבא, ולפתע נראתה מרחוק אנייה. הוא טיפס למרומי מסתורו והשקיף בזהירות, וזיהה אנייה תמימה של נוסעים, ממרומי העץ ראה את התכונה על סיפון האנייה, ולפתע שמע כרוז מוכר, של ספינה מוכרת בדיוק כמו מלפני שנה, רק בתוספת התראה על אחד שאבד מעמנו בשנה שעברה באי זה.

הוא ירד מהעץ וקיבל בברכה את פני הבאים, קיבל רשות להפליג עמם, ומיד עם האיתות הראשון עלה וישב בספינה. כשאנו בימי הרת עולם, ח"ו שנפסיד את הימים, ונצא לכל השנה, כי מי יודע כמה דברים חולפים על האדם במשך השנה.

להספיק להשליך את העוולות בזמן

השל"ה מסכת יומא פרק נר מצוה הביא את משל המדרש בקהלת ומוסיף ומביא אחריו משל אחר: "ולי מה יקרו בזה דברי פי חכם בעל ספר המוסר (לר"י כלץ), במה שכתב בשער התשובה (סוף פרק ב'), זה לשונו:

אדם הנפטר מעולם הזה בלא תשובה, דומה למלך שהיו לו עשרה שרים, והיה המלך אוהב אותם, והיו נכבדים בעיניו ויקרים אצלו. פעם אחת לקחו לעצמם עצה נבערה, ובאו לארמון המלך לילה, וחתרו הקורות, ונכנסו לאוצר בית המלך, וגנבו משם כלי כסף וכלי זהב ואבנים טובות ומרגליות.

ליום אחד, השכים המלך ומצא אוצרותיו שדודים וכל מחמדיו בזוזים. ויצו המלך לחקור ולדרוש ולדעת, מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן, ויבוקש הדבר וימצא. ויאמרו לו עבדיו, אדוננו המלך, שריך העשרה, הנכבדים אצלך, אשר שמת כסאותיהם מעל כל השרים, הם בזזו אוצרך וחמודותיך.

ויתעצב המלך מאד על שריו, ולא חשב הגניבה למאומה, באהבתו אותם. ויאמר שקר הוא, כי עבדים נאמנים הם ואיני מאמין לכם. ויאמרו לו, אדוננו הנה הגניבה בידם. אמר המלך, מה אעשה, אם אמת הדבר, לא אוכל להציל אותן מיד ההמון, ואיך אהרוג אותם מפני חטאתם.

מה עשה, אמר לעומדים, הביאו אותם לפני ואראה אם הגניבה בידם כדבריכם. והיה בין מושב השרים האלה ובין חצר המלך נהר, והיה להם לבא לפני המלך ולעבור בספינה. וקודם לכן שלח המלך אחד מעבדיו. ויאמר להם, אמר המלך, כשתעברו בנהר לבא אצלי, תשליכו הגניבה בנהר, כדי שלא תמצא בידכם ותמותו, ואל תחוסו עיניכם על זהב ופנינים, כי אין זהב ופנינים נחשב אצלי למאומה נגד אהבתכם.

ויהי בעודם בנהר וישליכו כולם בנהר מה שהיה בידם מהגניבה, חוץ מאחד שלא השליך גניבתו מידו. ויביאו אותם לפני המלך, ויצו המלך לחפש בבגדיהם ולא מצאו.

ויחפשו לאותו האיש שלא השליך הגניבה מידו, וימצאו בידו חלקו ממנה. ויחר אף המלך ויאמר לו, למה לא השלכת מידך כמו חבריך. ולא מצא מענה.

ויאמר המלך, חטאתך השני יותר מן הראשון, כי מתחלה אמרתי, יצרך השיאך, אבל עתה כשנתתי לך עצה להנצל בה מהמות, וראית חבריך שהשליכו גניבתם מידם, מדוע לא עשית מאמרי כדי שתנצל. הואיל ובזית דברי, ולא התנחמת על מעשיך הרעים, אני אשלם לך גמולך. ויצו המלך להמית אותו ביסורין רעים ובעונשים קשים.

וישלח לחבריו התשעה שמחים וטובי לב לביתם. כך הוא האדם בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא הזהירו על התשובה, כדי שלא ימות ברשעתו, שנאמר (יחזקאל לג, יא) 'שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל', וכתיב (שם יח, לב) 'כי לא אחפץ במות המת' וגו'. ועתה פקח עיניך וראה דברי חכמים ומשליהם, כי נעים כי תשמרם, עכ"ל (ברית אברהם).

תפילה שלמה ולפני גזר הדין

"תניא היה רבי מאיר אומר: שנים שעלו למטה וחוליין שוה, וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודינן שוה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל. מפני מה זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל? זה - התפלל ונענה, וזה התפלל ולא נענה.

מפני מה זה נענה וזה לא נענה? זה התפלל תפלה שלימה - נענה, וזה לא התפלל תפלה שלימה - לא נענה.

רבי אלעזר אמר: כאן - קודם גזר דין, כאן - לאחר גזר דין". (ראש השנה יח:) וברש"י תפילה שלמה בכוונה.

החולה הוא כבר חולה וצריך רפואה, לעומתו העולה לגרדום הוא בריא רק צריך שלא תגזר עליו גזירה. לא כתוב שלזה היו רופאים טובים, או עו"ד מעולים, לא כתוב שיש הבדל באופי המחלה או התביעה, וגם לא כתוב שהיתה לאחד מהם זכות

מיוחדת, אלא כל ההבדל המפריד בין חיים למוות ה"י הוא התפילה, האם התפלל תפילה אמיתית תפילה שלמה.

הסיפור של מי שלא נמלט בשנה שעברה

מי יודע כמה אנשים שהסתלקו בשנה זו, אילו היו הם או אנו בורחים בזמן דרך החתירה הנקראת תשובה, תפילה, צדקה, היו זוכים להיכתב בספר החיים עם כל אלו שנמלטו.

מי יודע אילו היינו שבים יותר בזריזות ובאמת מה היינו חוסכים! יה"ר שנזכה כולם לברוח.

הרבה מהמשפחות הקיימות היום הם מכאלו שזכו לברוח בזמן מלחמת העולם, (אי אפשר להשוות אלו שלא נגזר עליהם להינצל בבריחה, הבריחה הגשמית היא זו שגרמה לפטירתם עקה"ש).

תפקידנו בימים אלו הוא לברוח מההרגל למעשים רעים ולשוב בתשובה, ובימים קדושים אלו ה' מסייע בימים אלו לבורחים.

אבל הכל מוגבל לימים הקדושים ימי התשובה,

על כן בימים אלו אין זמן לכלום רק להתעסק עם הבריחה.

הליסטים שנזכרו לשוב בתשובה בעולם הבא

סיפור על ליסטים לא במשל

רבי שמעון בן לקיש היה בצעירותו בין חבורת לסטים, ושב לה' בכל ליבו, בצום ובתפילה, והיה עוסק כל ימיו בתורה ומצוות ונרצית תשובתו.

ביום שמת רבי שמעון בן לקיש, מתו שני רעיו שהיו שודדים בהרים, נתנו את ריש לקיש בגן עדן, ואת שני רעיו השודדים בשאול תחתיות אמרו: ריבון העולמים יש משוא פנים לפניך? אמר להם: זה עשה תשובה בחייו, ואתם לא עשיתם.

אמרו לפניו: הנח לנו ונעשה תשובה, אמר להם: אין תשובה אלא עד יום המיתה.

למה הדבר דומה? לאדם שהוא פורש לים, אם אינו לוקח בידו מארץ נושבת לחם ומים - ביד אינו מוצא: לאכול ולשתות, כך אם אין אדם עושה תשובה בחייו - לאחר מותו אין לו תשובה. (ספר התודעה)

כת של ליסטים

ממדרש קהלת

כתב בתחילת ספר שערי תשובה: "ודע, כי החוטא כאשר יתאחר לשוב מחטאתו יכבד עליו מאד ענשו בכל יום, כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס לנוס שמה, והמנוס הוא התשובה, והוא עומד במרדו והנו ברעתו, ובידו לצאת מתוך ההפיכה, ולא יגור מפני האף והחמה, על כן רעתו רבה.

ואמרו רבותינו זכרונם לברכה על הענין הזה (קהלת רבה ז, לב): משל לכת של לסטים שחבשם המלך בבית האסורים, וחתרו מחתרת, פרצו ויעבורו ונשאר אחד מהם. בא שר בית הסוהר וראה מחתרת חתורה והאיש ההוא עודנו עצור, ויך אותו במטהו. אמר לו: קשה יום! הלא המחתרת חתורה לפניך ואיך לא מהרת המלט על נפשך?"

ובפסיקתא דרב כהנא (נספחים ג - לקוטי מדרש) "שהרשעים תשובה לפניהם ואין חוזרים בתשובה, משל לכת של לסטים שמרדה למלך ותפסן המלך וחבשן בבית האסורים, מה עשו, חתרו חתירה אחת והלכו להם. היה שם אחד שלא ברח, בשחרית מצאו המלך וא"ל שוטה החתירה היתה לפניך ולא היית בורח, חביריך שברחו מה אני יכול לעשות בהם, (משמע שהמלך רחמן ומרוצה שברחו, ומאוכזב מאותו שלא ברח). כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לרשעים "וּמָנוֹס אָבַד מִנֶּהֶם" (איוב יא, כ) (בכוונה תחילה החוטאים נכלאו במקום שיוכלו לחתור ולנוס).

תשובה מעשה השי"ת

שנינו בגמרא (ירושלמי מכות ב, ו): שאלו לחכמה: חוטא מהו עונשו? אמרה להם: "חטאים תרדוף רעה" (משלי יג, יא). שאלו לנבואה: חוטא מהו עונשו? אמרה להם: "הנפש החוטאת היא תמות" (יחזקאל יח, ד). שאלו לקודשא בריך הוא: חוטא מהו עונשו? אמר להם: יעשה תשובה ויתכפר לו.

(בילקוט תהלים הוסיף, שאלו לתורה חוטא מה עונשו? א"ל יביא אשם ויתכפר לו, ונ"ל שהילקוט מדבר בחטאים שמועיל קרבן לכפרה).

חי אני נאום ה' אלוקים

נאמר ביחזקאל: "וְאַתָּה בֶן אָדָם אֱמֹר אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל כֵּן אֲמַרְתֶּם לֵאמֹר כִּי פְשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ עָלֵינוּ וּבָם אֲנַחְנוּ נְמַקִּים וְאֵיךְ נִחְיֶה. אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹקִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה, שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל" (יחזקאל לג, י יא) ופרש"י ז"ל כי סבורים היו שלא תועיל להם תשובה.

מסביר בספר שעורי דעת (ח"א אמונה והשגחה יד) שבפסוק הראשון מובאת טענת בני ישראל שמתחילה לא האמינו שהתשובה תועיל, כי הם ידעו (שהחטא בעצמו הוא חורבן) ואין מקום בבריאה לענין התשובה, ואמר להם הקדוש ברוך הוא "כן אמרתם" - נכון הוא מה שאמרתם - "לאמר כי פשעינו וחטאתינו עלינו" - כלומר שעל פי חק הבריאה נשארו הפשעים והחטאים עלינו ודבוקים בנו - "ובם אנחנו נמקים" - החטא עצמו מעניש ומכלה אותנו - "ואיך נחיה"" - והיאך תוכל התשובה להועיל כיון שאין לה מקום בבריאה. וה' שב על דבריהם והסכים עמם.

אלא שבפסוק אחריו אמר ה' (ונסדר בתפילת נעילה): "אמור אליהם חי אני נאום ה"" - אם בבריאה אמנם אין מקום לתשובה, הלא "אנכי חי ובידי לעשות" גם מה שלא נסדר בבריאה "ואנכי לא אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה"" ולכן "שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל"!

חתירה מתחת כסא הכבוד

לפי הנאמר שהתשובה אינה בבריאת העולם הרגילה יובן מה שנאמר בגמ' בבלי וירושלמי שהתשובה נקראת בלשון חתירה, לומר שבדרך הרגילה בהתנהלות העולם אין כל תקוה ותקנה לחוטא, אלא שהקב"ה חותר לו חתירה מתחת כסא כבודו, להובילו בעצמו אליו בחתירה שהקב"ה פותח לו לקבל תפילתו.

גמ' ירושלמי (סנהדרין פרק י הלכה ב) "אמר רבי לוי מולא של נחושת עשו לו ונתנו אותה בתוכה והיו מסיקין תחתיו כיון שראה שצרתו צרה לא הניח עבודה זרה

בעולם שלא הזכירה, כיון שלא הועיל לו כלום, אמר זכור אני שהיה אבי מקרא אותי את הפסוק הזה בבית הכנסת [דברים ד ל לא] בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו כי אל רחום ה' אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם, הרי אני קורא אותו אם עונה אותי מוטב ואם לאו הא כל אפייא שוין.

והיו מלאכי השרת מסתמין את החלונות שלא תעלה תפילתו של מנשה לפני הקדוש ברוך הוא, והיו מלאכי השרת אומרים לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אדם שעבד עבודה זרה והעמיד צלם בהיכל אתה מקבלו בתשובה, אמר להן אם איני מקבלו בתשובה הרי אני נועל את הדלת בפני כל בעלי תשובה. (צ"ב מדוע כלל כל בעלי תשובה? אלא שאם יהיה איזה גבול ודלת על החוטא הגדול ביותר שאינו מתקבל בתשובה, היא עלולה לחול ולנעול בפני כל בעלי תשובה, כי כולם מרדו בה').

מה עשה לו הקדוש ברוך הוא חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד שלו ושמע תחינתו הדא היא דכתיב [דברי הימים ב לג יג] "וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ" (דברי הימים ב' לג, יג).

אמר רבי (א)לעזר בי רבי שמעון בערבייא (במדינות ערב) צווחין (קוראים), לחתרתה (מחתרת) עתרתה (תפילה)". וכדבריו הוא בבלי (סנהדרין קג.) "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב וישמע אליו ויחתר לו, ויעתר לו מיבעי ליה! - מלמד שעשה לו הקדוש ברוך הוא כמין מחתרת ברקיע, כדי לקבלו בתשובה, מפני מדת הדין".

ובלשון זו תקנו כמה תפילות: 'חתור לנו חתירה מתחת כסא כבודך'.

שירה למעלה מן העולם

מדרש פליאה שאין לו מובן (ילקוט שם) אמר ר' לוי "המזמור הזה אדם הראשון אמרו, פגע בו אדם ראשון בקין אמר לו מה נעשה בדינך. אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי התחיל אדם הראשון מטפח על פניו אמר כך הוא כחה של תשובה ולא הייתי יודע. מיד עמד אדה"ר ואמר מזמור שיר ליום השבת.

והיינו כי אדם בפגעו בקין ששניהם חטאו ונטרדו אמר לו מה נעשה בדינך? כי אדם הראשון שידע שרשי הבריאה מסוף העולם ועד סופו לא מצא תקנה לחטא ופגם שכבר נעשה. אמר לו קין עשיתי תשובה ונתפשרתי.

ראה אדה"ר כי יש מציאות של התשובה שבעולם הזה אין לה שום מקום ובא מתוך ידיעה זו להכיר בהנהגה שבעולם אחר עולם התקון הגמור שעתיד לבא ומתוך התפעלות זו עמד ואמר מזמור שיר ליום השבת, דהיינו ליום שכלו שבת שהוא לעתיד לבא ראה כי לא בבריאה זו שורש התשובה אלא בבריאה שהיא עדיין במחשבה ושר את שירת העתיד.

איון הדחיין

חבורת שודדים מסוכנת שבמשך שנים הטילה את חתתה על כל המדינה, נתפסו ע"י המלך והוכנסו לבית האסורים, כיאה להם כלאו אותם במרתף אפל בתחתית בנין בית הסוהר... עתידם היה רע ומר לא היה להם כל סיכוי להימלט מן הגרדום.

הם שכבו מיואשים על מטותיהם ביניהם היה איוון אחד מראש החבורה, איוון שנים כבר לא זכה לישון לילה שלם, וכעת השלים לו שינה.

לפתע נשמעות דפיקות בחדר, אחד השודדים החל לחפור מנהרה באדמה הקשה, לא קל היה לבקוע אדמה שדרכו עליה שנים רבות, אך הוא ידע שמחילה זו היא הדרך היחידה עבורם לזכות להצלה לחיים- לצאת מבית האסורים.

זמן רב עבדו כל לילה במשמרות, היה עליהם לחפור מנהרה עמוקה וארוכה, מנהרה שתתחיל בתא המצחין בכלא ותעבור תחת כל חצר הכלא, והפתח יהיה אחרי חומת הכלא בין השיחים העבותים.

האוויר בתא היה דחוס, ולחפור את המחילה היה מחניק ממש, היה צריך שיתוף פעולה של כולם.

הם חפרו כל הלילה בחריצות, הראשון היה חופר מעט עפר והבא אחריו קיבל ממנו עד שהעביר החוצה.

לעיתים היה נראה שכולם יחנקו למוות יחד, היו כאלו רזים, קלים וגמישים יותר, והיו כאלו כבדי תנוחה תנועה, שבשבילם היה צריך להרחיב את המקום שיתאים לכל סוגי השודדים. כולם כולם השתתפו במבצע לצאת אל החופש, מלבד אחד: איוון השודד.

איוון היה מיואש ומדוכדך ממצבו, מצב רוחו ירד, ואף סבל לחילופין מייאוש או מהכחשה למצב, וכל חפצו בשבועותיו האחרונים עלי אדמות היה לשכב לישון בשקט.

איון צעק על חבריו השודדים שעמלו במרץ: "שקט", "שקט כבר", "עכשיו איון לישון ואתם לא תפריעו",

"מה אתם מתעללים באיון מסכן שהולך למות? תנו לו בינתיים לישון בשקט",

"תפסיקו לחפור ולחפור, תנוחו גם אתם, אני צריך לסבול בגלל החלומות שלכם, תרחמו על איון, אין משפחה, אין כסף, אין כבוד, אין אוכל, אין אויר, אין אפילו מיטה, לכל הפחות אתם נותנים שקט".

והחברים התחננו לאיון: "איון תתעורר, תציל את עצמך, תעזור לכולנו לברוח במחתרת, במקום לנוח עכשיו בימים אלו, תעבוד ותעבוד ותעבוד, אל תתן שינה לעיניך ותנומה לעפעפיך ותציל את עצמך".

ואיון ישן.

תשעה שודדים עובדים בלי לאות, ואיון חושב שהוא הכי חכם מכולם:

'איון ישן - איון ישן'.

אט אט העבודות נשמעות מרחוק יותר, קצה מהמחתרת מתרחק והולך, עד שהמחתרת מוכנה וחפורה. בתחילתה יש כיסוי של מעט חול להסוואה, ובסופה נותרו כמה רגבי עפר לפתוח בבריחה, ואיון ישן.

הגיע היום האחרון איון שוכב לו ישן, ובני חבורת השודדים מתכננים את הבריחה, יוצאים מהמחתרת בין השיחים, מתקדמים בלחש אחד אחד, קילומטר

בזחילה מהירה, לא עוצרים לרגע. אם יש איזה חשד משמיעים יללה טבעית של בעל חיים שלא לעורר חשד.

מתפזרים בין היישובים נכנסים למחסן עזוב שיש במקום, מחליפים את מדי האסירים המפוספסים בבגדים ישנים, משיגים נעלים, מחליפים זהות (שם), ומחליפים מקום מגורים.

נבלעים בין ההמון במדינה ומשפרים את המעשים, וכך המשטרה לעולם לא תעלה עליהם, ובהזדמנות הראשונה בורחים מן המדינה.

גומרים לתכנן ונעמדים סביב למזרן של איון ואיון ישן, איון שראה שרעיו אינם ישנים בימים האחרונים, סידר לעצמו את המזרנים שלהם בערימה, הרעש כבר הפסיק ואיון שוכב לו להנאתו.

כולם עומדים וגוערים בו: "איון אמנם לא עזרת כלום, אבל כעת מוכנת מחתרת חתורה לפניך.... איון תנצל את ההזדמנות תצטרף אליו ותברח לחיים, איון אתה אוהב את עצמך, אתה לא אוהב לסבול, אינך אוהב ביזיונות, אתה מדוכדך מהמצב אליו נקלעת הנך בדרך לגרדום, איון קום תברח".

ואיון ישן, איון ישן!

שואלים החברים לפשע: "איון אתה אוהב חבל בגרון?"

ואיון משיב: "לא אני אוהב עניבה יפה בגרון, איון חשוב, אני לא מסכים חבל בגרון".

והחברים: "אז איון תברח, תברח, תברח, ברח מהר, איון לברוח. איון בורח ומתחיל דף חדש בחיים"

"לא איון לא בורח איון ישן, עכשיו איון אוהב לישון"

"אבל לאיון יהיה חבל בגרון, ואיון לא יוכל לישון"

"לא משנה אתה מדבר הרבה אומר הרבה הרבה מילים כל הזמן, לא יודע מה אתה אומר כל כך הרבה, אני החלטתי, עכשיו איון לישון, כשלאיון יהיה מצב רוח וחשק, אז איון בורח, כמו מה שאתה אומר חופש בחוץ".

ואיון ישן לו, עיניו סגורות למחצה ושואל: "מתי אתם כבר לברוח?"

"הלילה!!!"

"בלילה לא טוב, בלילה לישון, למה אתם לא בורחים ביום?"

"אתם יודעים מה? לכו! איון שמח שאתם תלכו כמה שיותר מהר, ואז יהיה לאיון הרבה הרבה שקט, לישון טוב!"

הם ניסו לטלטל אותו, להקפיץ אותו מהמזרון, אפילו אחד מהם צעק לו "קרישמע קרישמע", שאלו אותו מה זה? והשיב לא יודע, אבל איון הזכיר לי מה אני ראיתי אצל יהודים כשמעירים בחור ישיבה עייף.

איון שוכב נח ואומר שכולם נגדו, לא נותנים לו אפילו לישון, מתערבים לו בחיים, לא מרחמים על אסיר מסכן שבקושי יש לו אויר ואוכל.

ראש חבורת השודדים נטל מקל עבה והכה את איון מכות נמרצות בגבו, ואמר: "אם אני בורח וניצל, אתה ודאי יכול לברוח".

ואיון לא משיב הוא ישן.

אחר חצות הלילה התבצעה הבריחה בזה אחר זה יוצאים בשקט, וכל אחד מהם מנסה בפעם האחרונה לשכנע את איון שיחוס על חייו וחיי הקרובים לו.

אבל העצלן חושב רק על עכשיו עכשיו. מאומה אינו חושב על מחר בבוקר,

איון ישן לו חולם חלומות שהוא בחופש ומנהל חיים חדשים, וצובר עושר ונכסים וכבוד.

ולפתע באמצע החלומות הוא ננער, האסיר האחד לפני האחרון לחש לו בבכי איון תברח, ואיון מתעלם, והאסיר נמלט לחופש!

נשאר בתא רק האסיר האחרון ואיון ספק בעולם ספק מרחף בירח בשינה...

האסיר האחרון משך אותו חרף עקשנותו ולחש לו הזדמנות האחרונה בחייך לברוח, הוא גרר אותו אל המחילה כשרגליו כבר בפנים, ולא נותר לו אלא להתדרדר אל החופש, ואיון נרדם לו על הפתח, גם לעלות על ערימת המזרנים הוא מתעצל.

לפתע התחילו הפשפשים שעד עתה התחלקו בין כל העשיריה לעלות רק עליו, הוא נאבק בהם קשות רץ, בחדר מצד לצד - ולפתע חושב אולי כבר יותר קל לעשות את המעשה הנכון ולזחול החוצה בטרם יעלה השחר, לבסוף הניחו לו והוא שב לישון במקומו.

הגיע הבוקר, כולם כבר היו מסודרים להתחיל את החיים החדשים, לפי תנאי אותם ימים לא היתה אפשרות למוצאם.

הסוהר נכנס כמדי בוקר להביא אוכל ולספור את האסירים, והנה הוא מוצא חדר ריק. הוא הרים קול זעקה.

מיד זימנו את כל הסוהרים, ואף שר בית הסוהר בעצמו הוזעק לזירה - לזהות מהיכן היתה הבריחה. והנה לפתע הוא מוצא את המחתרת בצד החדר, כשבפתחה חצי במחתרת לכיוון החוץ וחצי בפנים שוכב לו איון.

איון התעורר מההמולה, לפתע החל להבין את משמעות הסכנה, הוא החל להבין להיכן נקלע, פתאום איון התעורר, איון התעורר, עכשיו איון התעורר לגמרי, איון תפס מה קורה, ואז איון קימץ את אגרופיו, הראה את שריריו והודיע לכל הסובבים אותו, בצעקה בקול אדיר: "עכשיו איון בורח".

הוא לא הספיק לזוז, וידיים חסונות אחזו בו מכל עבר, הוא נכבל באזיקים, ושר בית הסוהר אדם בעל לב טוב שמעדיף כשיכול לא להרוג אפילו שודדים, שלף את מטהו והכהו חזק על ראשו ופניו ונזף בו: "עצלן, בטלן, קשה יום, ביש מזל, הלא המחתרת חתורה לפניך, כולם נמלטו, ואיך התאכזרת על עצמך ולא מיהרת להימלט על נפשך".

איון בוכה ומייל בילדה: "אך, איזו מהלומה אדירה בראש, האם אתה רוצה להרוג אותי?!".

משיב שר בית הסוהר: "אתה, אתה, ורק אתה, הנך הורג את עצמך, אתה בעצלנותך מוביל את עצמך היישר אל חבל התליה".

ואיון אומר: "טוב, ממחר אני אתחיל לחתור מחתרת שלמה בעצמי, אתה כועס עלי אז תרשה לי לחפור..."

אומר לו שר בית הסוהר: "איון עבר הזמן! עכשיו עוצרים אותך בקומה הגבוהה ביותר בכלא, עם שומר צמוד, עד לביצוע גזר דינך.

דע כי מעתה אף אחד לא יחנון אותך להקל מעונשך או ירחם עליך כי אתה הכנסת את גרונך לחבל התליה בזה שהייתה מחתרת מוכנה לפניך, הדרך אל החופש ואל חיים חדשים ומרצונך החלטת להישאר".

חודשים ארוכים נמשך משפט הראוה שהתקיים לאיוון העצל, הרבה שעות היה עליו לשבת בבית המשפט, משפט שהחזיר למדינה את הכבוד. ולבסוף כצפוי נגזר דינו לתליה.

השופט הכריז את גזר הדין הקשה, ואמר פושע זה אינו נענש רק על מעשיו, כי יכל לברוח ככל רעיו. פושע זה בעצם הידק לעצמו את חבל התליה על הגרון, בזה שהתעצל להמלט מבית הכלא, ובזה חרץ את גורלו על עצמו, לא אני הוא שגוזר את דינו, אלא הוא עצמו הוביל את עצמו אל הגזר דין.

ברגעים אלו עלו במוחו עיניהם המתחננות של רעיו המסורים, הגיעה אליו השמועה שהם נמלטו מהמדינה, ופתחו בחיים חדשים בהצלחה, בעיני רוחו ראה את בגדי הם המכובדים של חבריו לפשע ולתא המאסר, לעומתו שנותר במקום בבית הסוהר, עדיין לבוש בבגדי אסיר, מוכן להתלות על חבל התליה.

כמה הזהירו אותו: "איון אתה רוצה עניבה או חבל תליה?" ואיון בזמן הקריטי ביותר רצה רק לישון. איון כתב על קירות תא המאסר למסור לרעיו: 'נכשלתם, לא הצלחתם להציל את איוון העצל, אבל בפעם הבא אל תכשלו, תסבירו היטב לאנשים: לא להתעצל!" אף פעם לא כדאי להתעצל, ובפרט כשמדובר על ימי הרת עולם, על הדברים הגורליים ביותר!

אחר ביצוע גזר דינו נקבר בבית הקברות לפושעים. ובא אחד והתנדב לבנות מצבה מעוטרת על קברו. הוא שילם שיקימו מצבה גדולה מאוד יותר מכל מי שבסביבה, ומצידה נכתב: זהו סופו של: עצלן / חלמן / חשב שהוא חכם יותר מכולם / אדם שישן וישן והתעצל לקום ולעמול. ומע"ג התחרט על עצלותו מאוחר מדי.

התמונה של המצבה נעשתה רבת מכר בין כאלו שרצו לעוד לזריזות. עצלות אינה דווקא לשכב במיטה, יש אנשים שעמלים בחריצות וגבורה על מה שלא צריך, או פחות חשוב להתעסק, כשהם מתעצלים מלעשות את הפעולה המתבקשת כעת.

בסיפור לצעירים חייבים לסיים בסיום שמח, שלא לעורר סיוטים, ועוד זאת שהצעירים שמחים ומתחברים לשמחה, דבר מצער אינו מתקיים במוחם הקט, הם מעבירים אותו ממוחם (הג"ר ראובן לויכטער שליט"א)

וניתן להדגיש את רשעותו של הנידון, ובכך בכל השלבים אין סימפטיה כלפיו. וניתן להדגיש שלא נאמר במדרש 'מעשה ב...' יתכן שהוא משל. אבל הנמשל אמיתי כל כך...

מחתרת בבית האסורים בזמנינו

בימי אלול תשפ"ב הראה השי"ת המחשה חיה למשל זה, קבוצה של ארבעה אסירים שנמלטו מן הכלא דרך מנהרה, ממש כמתואר, הפלא ופלא שבזמנינו עידן המצלמות וההסרטות, שכל אזור בתי הכלא מואר באור מסנוור במשך כל הלילה, הצליחו 4 מחבלים שפלים להימלט בצורה כל כך פשוטה מהכלא.

בריחתם גרמה מתח גדול בישוב בא"י במשך כמה ימים עד שנתפסו מסתתרים תחת משאיות, ובלילה גנבו פירות מפרדס סמוך. יתכן שהיה זה במיוחד בשביל לתת המחשה חיה לסיפור המחתרת, לעורר את אחב"י בימים אלו, שניתן להימלט מהדין על ידי מחתרת התשובה.

ימים וזמנים שאין מושג לערכם

מראשית השנה ועד אחרית שנה

הגר"ח שמואלביץ אמר אדם הצטנן וחלה, ונפטר בחנוכה, ואמרו עליו שנפטר מצינון, וביארו שהוא לא הצטנן בחנוכה אלא הוא היה קר בתפילה ובתשובה בראש השנה בתחילת השנה.

היה אדם שקנה כרטיס פייס, ועלה בידו לרכוש בדיוק את הכרטיס הזוכה, אך לפני ההגרלה החליט להחליף כרטיס עם חבירו,

בסוף התברר שבדיוק הכרטיס שהיה אצלו, ובמו ידיו החליפו עלה בגורל, והחבר שהחזיק בו זכה בפרס הגדול. אותו אדם הרגיש ובצדק שהזכיה היתה בידיו, ובמחי יד ביטלה.

העמידו אותו רעיו על טעותו ואמרו לו: אל תצטער אילו היית אתה נשאר עם אותו כרטיס, היה עולה בגורל כל מספר אחר רק לא מספר זה, כי לא כרטיסים עולים בגורל אלא אנשים, ולפי מה זוכים? לפי ראש השנה.

הזמיר - ניצול הזמן למטרתו

ניצול הימים למהותם ולא לאכילה ותענוג

היה משרת של גביר שראה שאדונו נסע לדרך רחוקה מאוד ע"מ לקנות זמיר. כשחזר מנה את צרור כספו וסיכם עם אשתו שחסכונותיהם כל ימי חייהם מספיקים בשביל לקנות לעצמם ציפור זמיר כאדונו, וממחשבה למעשה, אדונו הדריכו היטב איזה עוף לבחור.

כשחזר עם האוצר הסתפק כיצד ערב לאכלו, והכין חציו בצלי, וחציו בישל. אך מה התאכזב שכל טרחתו היתה לריק טעמו היה גרוע מהתרנגול הפשוט ביותר.

חזר אל אדונו בטענה: הטעית אותי!

אמר לו האדון: "זמיר לא הורגים ולא אוכלים - זמיר מזמר וזמרתו עריבה יותר מכל מאכל ומשקה בעולם". (משלי ארבון)

עלינו לדעת את מהותן של ימי ראש השנה לתפילה וקרבת השי"ת. ועם זאת השמחה בקרבת ה' כמ"ש בפסוק "וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ מַמְתַּקִּים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל תֵּעָצֵבוּ כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם" (נחמיה ח, י)

תמהני למי יש זמן בימים אלו לשער הדגים

מעשה שהערבים בטבריה יקרו את שער הדגים, תוך עשי"ת. בכדי לתקן את הדבר צדדו ראשי הקהל לגזור לא לקנות דגים עד שיעמידו את השער על מתכונתו.

כשהופיעו העסקנים בפני האדמו"ר הרה"ק רבי אברהם מקליסק זצ"ל, לקבל את הסכמתו לצעד זה. נענה רבי אברהם ואמר: אמנם צודקים אתם בהצעתכם וכהלכה אתם אומרים, אולם תמהני עליכם כיצד יש לכם הכוח והזמן לחשוב על-כן בימים הללו שספרי חיים פתוחים... (יינה של תורה)

סליחות

זונדל קם לסליחות

טובל ושרץ בידו

בעלי המוסר אמרו כי יתכן שאדם קם לבקש סליחות ואינו שם לב שהוא טובל ושרץ בידו, שתוך כדי מעשיו הטובים יש בידו עוונות חמורים, ולעיתים דווקא בדרכו לתשובה מתקוטט, פוגע בזולת או מחלל שם שמים באופן העולה מאה מונים על זכות בקשת הסליחות. הובא בזאת תיאור על הגביר שקם לסליחות, מתוך מטרה שלבסוף כל תלמיד וגם מבוגר יחפש במעשיו לראות שחלילה אין זה בא על חשבון אחרים, ודברים אחרים.

זונדל הגביר, התרגש מאוד בבואם של ימי הרחמים והסליחות, ובפרט שהיה לו הרבה על מה לשוב לפני ה'. זו לו כבר שנה מיום שמחת תורה ועד ליום הראשון של סליחות לא פקד את בית הכנסת הגדול של העיר, בעצלותו התפלל בסלון ביתו.

כבר ביום חמישי שלפני ב'מוצאי מנוחה' קרא אליו ללשכתו המפוארת העומדת בירכתי ביתו, את המשרתת האלמנה העניה העובדת בביתו, והודיע לה כי כידוע לה ביום ראשון הקרוב מתחילים לומר סליחות, ובבית הכנסת הגדול בעיר מתחילים לומר בשעה 4:00 לפנות בוקר, מוטל עליה להעירו בשעה 3:00 בלילה, וזה תפקיד רב אחריות, כדי שחלילה לא יאחר לאמירת הסליחות, ומי יודע איזו שנה תהיה לו?! בנושא זה אינו יכול להתפשר!!!

המשרתת נרעדת ומבועתת השיבה בגמגום, כי הדבר אינו אפשרי, מחמת העבודה הרבה שיש לה בבית הגביר שמוציא בשבת סטים של כלים מכובדים ללא מספר. לכל שימוש קל מוצאים כלים נקיים נוספים מהארון המסודר. וכשגומרת לסדר את כל ביתו, עליה להשליט סדר בביתה, ולרוב במוצאי שבתות מגיעה לישון רק בשעה 3:00 בלילה.

הגביר נתן לה שיחת מוסר על עצלנותה, ועל איטיותה הטבעית, ועוד ששכללה ושדרגה זאת במומחיות, ואם רצונה לשמור על משרתה אצלו, ולא להיוותר ברעב ובחוסר כל, מוטב שתמלא אחר בקשתו בדיוק, ולא תהמר על משרתה.

היא יצאה מלשכתו מאוימת, נפחדת, נכלמת ומבוישת עד עפר.

ביום שישי כבר התעודדה מעט מההשפלה של אתמול, אך אז כשפגש בה, המשיך להוכיחה, ואמר: "נזכרתי שגם בעלך המנוח היה בטלן מקצועי שאין כמותו בעירנו, 'ענבי הגפן בענבי הגפן' איני יודע מי מכם היה יותר בטלן, אבל לקראת ראש השנה כחלק משיפור המעשים לעבודת הבורא, אלמד אותך פרק בזריזות".

דמה עלה לראשה, הספד כזה, וזלזול מחפיר שמעולם לא עברה, ובפרט שהפעם היה זה בפני כל באי ביתו, אך לא היה לה אפשרות לפצות פה נגדו.

את השבת עברה במתח יחד עם בני משפחתה היתומים, היא בקושי נרדמה בלילה, ובמשך השבת.

במוצאי שבת החלה לעבוד במרץ רב בכדי לעמוד במשימה הבלתי אפשרית הנצבת לפניה.

מרוב חפזונה נשמטה מידיה ערמת צלחות יוקרתית, ושנים מהם התנפצו בקול רעש מצלצל. במקום לומר 'מזל טוב' כמקובל אצל יהודים טובים, צעק עליה הגביר צעקות כאלו שכל הבניין רעד.

כעת היה עליה להשקיע זמן נוסף בניקיון השברים. עד שבסוף סיימה יותר מוקדם מהרגיל, ואצה רצה אל ביתה, היא ארגנה מהר את ביתה, ובשעה 1:00 בלילה כבר פנתה לישון.

הבעיה היתה שמרוב הוצאת מרץ ומתח לא הצליחה להירדם עד 2:00 בלילה.

בשעה 2:00 תפסה תנומה ונרדמה למספר דקות. אחר מעט זמן היא התעוררה בבהלה, בדקה את השעה וראתה 2:40!!!

היא התארגנה במהירות, אפילו כוס מים לא שתתה, ובשעה 2:45 החלה לרוץ אל ביתו של הגביר, היא רצה כמו ילדה קטנה, לשמחתה לא היה אף אחד ברחוב, ובשעה 2:59 הגיעה לרחוב הסמוך, ריצתה התגברה ובשעה 3:00 בדיוק, עמדה הכן על יד התריס של חדרו של הגביר.

היא החלה נוקשת על התריס, ליבה פועם עם הניגון העתיק: "ישראל עם קדושים השכימו לסליחות, חזרו בתשובה על העבירות, הרבו בתחינה לנורא עלילות".

אבל מבפנים אין קול ואין קשב... היא החלה לדפוק במקלות, כל השכונה מסביב התעוררו, והצטרפו לצרתה. מלבד הגביר שישן לו שנת ישרים.

לפתע בשעה 3:30 סוף סוף שמע זונדל הגביר את הדפיקות, הוא פתח את התריס בקול רעש. "מה שעה?"

"אני כבר חצי שעה מנסה להעיר את אדוני, הייתי בדיוק בשעה שאדוני ביקש!"

"שאלתי מה שעה, אפילו לדבר אינך יודעת, מה את מסבכת עניינים?!!!".

"שלללללוש שלולולולושים" "מה???" - שאל, "שלוششש וחחחחצי" - השיבה ברעד.

"אומללה! הבאת על עצמך את פיטוריך, בביתי עובדים אין כניסה לעצלניות כמותך".

"אבל" "אבל אני" "אני כן, כן, כן הייתי" "אני לא איחרתי"

"חבל על הזמן התריתי מראש, אין אדם הוגן כמותי, הכל היה מובן, ואל תפריעי לי לחזור בתשובה, לכי לעמוד בכניסה לבית כנסת תאספי כסף, אולי תצברי כמה פרוטות בשביל לחם יבש, הא לך ממני את הפרוטה הראשונה". ולעיני כל השכונה העיף מטבע קטן לעברה.

זונדל יכל להגיע לסליחות בזמן, אך עצל מפונק זה החל להתארגן בגאווה ובאיטיות ובשעה 4:20 יצא מהבית.

הוא צעד בנעליו המהוקצעות בפסיעות גסות ברחובות השקטים והחשוכים, מעיר שנית את התינוקות שהספיקו להירדם אחרי צעקותיו. וכן בכל הדרך לבית הכנסת.

בית הכנסת המה במתפללים, לא היה מקום פנוי, בחור צנום שאל את הגבאי היכן יוכל לעמוד לאמירת סליחות. הגבאי שלחו לשבת על מקומו המאובק של זונדל.

זונדל נכנס לבית הכנסת רוצה בכדי לחזור בתשובה, ולפתע כשהגיע למקומו רואה חצוף מחוצף, נער צעיר עומד על מקומו שקוע בתפילה לפני בוראו ופניו להבים.

דמו של זונדל עלה לראשו, כעסו לא ידע גבול, וכי בגלל איזו משרתת או בחור צעיר יפסיד את מצות התשובה???

ב'עזות דקדושה' שלא היה אלא 'כעס בהמי' נשא אותו אל על והניפו במתלה מעילו, והרחיקו לעיני כל ישראל עד לקצה בית הכנסת, כאחרון הגנבים תוך כדי תוכחת מוסר בצעקה: "גנבים באים להתפלל?"

בחור זה שנפל לידיו החסונות היה לו עבר של טראומה רגשית בתחילת הקיץ בזמן שריפת חמץ, כל הקיץ הוא עבד עם מטפלים רגשיים עד שהשתקם לגמרי, וכעת אחר חצי שנה, החזיר זונדל את כל הגלגל לאחור.

הוא החל לגמגם, ולומר "הגבא הגבא הגבאי..." יותר לא הצליח לומר, אך גורלו של הקרבן הבא הגבאי כבר נחרץ בעיניו. הוא הרגיע אותו: "אל תכנס ללחץ אני לא אוכל אנשים".

באמירת סליחות ניגן לעצמו בקול במקום בו אחז, והפריע למתפללים סביבו.

בין הסליחות לשחרית, אחר שסיפר קבל עם ועדה על עצלנותה של המשרתת שלו, והאיחור שלו לסליחות בגינה זו עליית מדרגה בעצלות ולכן פוטרה עוד לפני

סליחות קולו הרועם נשמע ברור עד לקצה העזרת נשים, מקום מושבה של צדקת זו.

כעת התפנה להתייחס להחלפת הגבאי המסור לכל, שדאג לבחור האורח.

הוא שב למקומו הקבוע להתעטף בטלית. אך היות והיה רגיל להתעטף בסלון ביתו המרווח, עשה כן גם בבית הכנסת תוך ששתי המתפללים מצדדיו קיבלו אגרוף כהוגן. הוא השליך את חוטי הציצית לכל עבר והסתובב וכמעט הפיל ארבע אנשים.

זונדל החל להתפלל בקצב המהיר אליו התרגל בביתו, וכשהחזן שהמתין לרב לא סיים החל בדפיקות לחוצות שהלכו והתעצמו. במשך התפילה הלך לו ונעמד לפני החזן להראות לו את פניו הכועסים והפליט: 'נרדם? ישן?!'

עד שהסתיימה התפילה, הרב כבר הספיק לקבל עדכון מהקורה בשטח. הרב הזמין את זונדל מיודענו לשיחה בבית ההוראה. זונדל הסכים בתנאי שלא ישוחח עמו על כסף, כי זה עתה, זכור בעיניו כמו אתמול, נידב צדקה ברוחב לב לזכות לשנה טובה ב...הושענא רבא.

הוא חישב עם זונדל כמה עבירות שהספיק לעשות סביב הקימה לסליחות, ושהיה עדיף עשרת מונים שלא היה קם לסליחות, הרב הסביר לו שאם ימשיך בדרכו זו מהר מאוד הוא יהיה המשרת הבזוי בביתה העשיר של הסייעת שלו, עד שגוו החל לרטוט מבכי.

הרב לא ויתר ותבע ממנו לספק את כל צרכיה של העובדת הנכבדת בביתו לכל החגים, בנוסף לשיפור תנאי עבודתה. מעתה הכלים משבת ימתינו ליום ראשון בבוקר. וכן בכל מי שפגע באותו בוקר. זונדל הפנים את הדברים, ועשה הרבה יותר ממה שהתבקש, ושב בתשובה באמת.

לעיתים מרוב שאיפות טובות, יהודי אינו שם לב כיצד עובר על הרבה דברים בסיסים חשובים יותר.

כתיבה וחתימה טובה